

ὥστε κατὰ κυριολεξίαν ὁ Θεὸς ὁρᾷ καὶ οὐχὶ προ-
ορᾷ τὰ πράγματα, οὕσης τῆς προνοίας αὐτοῦ σχε-
τικῆς μόνον ὡς πρὸς τὰ πράγματα, τὰ ἐν χρόνῳ ὑ-
πάρχοντα. Ἐπομένως αἱ πράξεις ἡμῶν εἶναι ὑστε-
ραὶ σχετικῶς ὡς πρὸς ἡμᾶς, δηλαδὴ ἐν ἔργῳ, οὐχὶ
δὲ *ουράμει* καὶ ἀπολύτως ὡς πρὸς τὴν θεῖαν διζ-
νοίαν, διότι ἀπ' αἰῶνος τὰ πάντα, ἐπομένως καὶ
πᾶσαι αἱ βουλήσεις ἡμῶν ὑπάρχουν ἐν τῇ θεῇ δια-
νοίᾳ, ὥστε οὐδεμιᾷ ἀπολύτου προτεραιότητος ὑ-
παρχούσης ἐν τῇ θεῇ διανοίᾳ, οὐδεμίαν ἀναγκασ-
τικὴν ἐπιβρόχην ἔχει ἡ τοῦ Θεοῦ πρόνοια ἐπὶ τῆς
βουλήσεως ἡμῶν· τούτου ἕνεκα καθιστάμεθα ὑπεύ-
θυνοι τῶν πράξεων ἡμῶν, καὶ ἐπομένως ἀντάξιοι ἀ-
μοιβῆς ἢ τιμωρίας. — Ἀνυψώσας τότε ὁ φίλος τοῦς
ὧμους, καὶ γελῶν σαρδόνιον γέλωτα, ὁμολογῶ, εἶπε
τὴν σμικρότητα τοῦ νοός μου, διὸ δὲν δύναμαι νὰ
παραδεχθῶ ἢ ὅ,τι προσβάλλει τὰς αἰσθήσεις μου. —
Εἶπε. μᾶλλον, φίλε, ὅτι δὲν θέλεις νὰ κάμῃς χρῆσιν
τοῦ λογικοῦ δι' οὗ σὲ ἐπρόεικισεν αὐτὸς ὁ Θεός, εἶπον
αὐτῷ ἀναπολῶν τὸ τῆς Γραφῆς· » Καὶ εἶπεν ἄφρων
ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἔστι Θεός. » Ἐξῆρσεν.

Ι. ΔΕΚΙΓΓΑΛΛΑΣ.

ΔΑΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ.

Ἐπειδὴ τοῦ πολυπλόκου ἅμα δὲ καὶ πολυκρότου
τούτου ζητήματος σαφῇ ἰδέαν εὐάριθμοί τινες καὶ
ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ ἔχουσιν, ἐκρίναμεν καλὸν νὰ
παραθέσωμεν ἐνταῦθα χάριν τῶν ἀναγνωστῶν, τὴν
σύντομον μὲν ἀλλ' εὐκρινῇ ἐξιστόρησιν, ἣν περιέχει
ἡ *Revue des Deux Mondes* τῆς 1 Ἰανουαρ. 1864.
Τόσῳ δὲ μᾶλλον εἶναι ἀνάγκη νὰ μάθωμεν τὰ περὶ
αὐτοῦ, ὅσῳ, καθὰ καὶ τις τῶν γνωστοτέρων πολιτι-
κῶν ἀνδρῶν τῆς Γαλλίας ἔλεγεν ἐσχάτως, τὸ ζήτημα
τοῦτο εἰ καὶ μικρὸν κατὰ τὸ φαινόμενον, πιθανώτα-
τον νὰ χρησιμεύσῃ ἀντὶ ἐναύσματος εἰς ἐκρηξίν εὐ-
ρωπαϊκοῦ πολέμου.

Ἴδου τὸ ἄρθρον τῆς *Revue*

«... Κατὰ δυστυχίαν τὸ δανογερμανικὸν ζή-
τημα εἶναι εἰς ἄκρον δυσκατάληπτον, καὶ τοῦτο
διότι ἐγένετο καθ' ὑπερβολὴν περιπεπλεγμένον, ὡς
περιέχον πάντα σχεδὸν τὰ διάφορα ζητήματα ἃ τινὰ
ἀλλαχοῦ συνταράττουσι καὶ ἀναφλέγουσι τοὺς λαούς.

» Τὰ δουκᾶτα τοῦ Σλέσβιγ καὶ τοῦ Ὀλστεῖν ἐτέ-
θησαν ἀπὸ πολλῶν αἰώνων ὑπὸ τὴν κυβέρνησιν τῶν
ἡγεμόνων τῆς Δανίας. Ἐπειδὴ δὲ συνέχονται γεω-
γραφικῶς μετ' αὐτῆς καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ τῆς αὐτῆς
δυναστείας, συνεθίσθη κοινῶς νὰ θεωρῶνται ὡς μέ-
λος τῆς δανικῆς μοναρχίας, καὶ ὡς στοιχεῖον τῆς

μοναρχίας ἐκείνης, ἥτις συνετέλεσεν ἐντίμως τε καὶ
ἐπωφελῶς εἰς τὴν κατὰ θάλασσαν ἰσορροπίαν τῆς
Εὐρώπης. Ἡ προαιωνία αὕτη συνήθεια τόσον εὐ-
κολώτερον ἐπεκράτησεν ὅσον τὴν 1^η, 12^η καὶ 13^η
ἐκατονταετηρίδᾳ, ἔτι δὲ καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς
14^{ης}, τὰ μὲν κράτη πανταχοῦ σχεδὸν πᾶσι Εὐρώπης
συνκεφαλαιοῦντο ἐν αὐτῷ τῷ μονάρχῃ, ἡ δὲ ἔνωσις
τῶν κυβερνωμένων ἐπαρχιῶν μόνον ἀντιπρόσωπον
εἶχε τὴν ἐνότητα τοῦ ἡγεμόνος· ἀλλὰ καὶ πᾶσα περὶ
ἔθνισμοῦ ἰδέα ἦτο καθ' ὅλον τὸ μακρὸν ἐκεῖνο διά-
στημα ἢ ἄγνωστος ἢ ἐτίθετο ἐν μοίρᾳ Καρδὸς, ὡς
ἄγνωστοι ἦσαν καὶ αἱ διακρίσεις, αἱ ἀξιώσεις, αἱ
συγκρούσεις καὶ αἱ ἐμπαθεῖς ῥήξεις ὅσαι σήμερον
προκύπτουσιν ἐκ τοῦ αἰσθήματος τῆς ἐθνικῆς κατα-
γωγῆς. Ἀλλ' ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἐγεννήθη ἡ περὶ τῶν δύο
δουκᾶτων δυσκολία ἐκ τε τοῦ νεωτάτου ζητήματος
τῶν συνταγματικῶν μεταρρυθμίσεων, ἐκ τοῦ ἔτι
νεωτέρου τῆς ἐθνικῆς καταγωγῆς, καὶ ἐκ τοῦ ζη-
τήματος τοῦ πηγάζοντος ἐκ τοῦ ἀρχαίου δικαίου,
τοῦ τῶν πλκτικῶν συστημάτων δικαίου, τοῦ τῆς
διαδοχῆς.

» Ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν οἱ Δανοὶ ἐδείχθησαν
ἱκανοὶ νὰ ἔχωσι φιλελευθέραν καὶ συνταγματικὴν
κυβέρνησιν, ὁ δὲ ἀποθανὼν αὐτῶν βασιλεὺς, τίμιος
ἅμα δὲ καὶ πεφωτισμένος, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐκ-
πλήρωσιν τῶν εὐχῶν τοῦ λαοῦ. Ὀλίγον πρὶν ἢ ἀπο-
θάνῃ ἐκήρυξεν ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης ὅτι τοιαῦτα ἦ-
σαν αἱ πολιτικαὶ ἀρεταὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ὥστε δὲν
ἤθελε διστάσει, παρὰ νὰ ὑποφέρῃ ὕβριν ὑπὸ τῶν
ξένων νὰ καταβῇ ἀπὸ τοῦ θρόνου καὶ νὰ ἀναγορεύσῃ
δημοκρατίαν τὴν Δανίαν. Ἡ πρώτη δυσκολία ἐγεν-
νήθη ἐκ τῆς διοργανώσεως τῶν φιλελευθέρων θεσμῶν
τῆς Δανίας· τὸ Ὀλστεῖν ἀποτελεῖ μέρος τῆς Γερμα-
νικῆς Ὁμοσπονδίας. Δύο ἄρα συστήματα ἦσαν ἐρι-
κτά· ἢ ν' ἀφελῶσι τῷ Ὀλστεῖν διακεκριμένοι θεσμοί,
ἢ νὰ παραδεχθῇ καὶ αὐτὸ τοὺς γενικοὺς θεσμοὺς
συνενοούμενον μετὰ τῆς Δανίας. Παρουσιάζετο ὁμοῦς
ἐτέρα περιπλοκή, ἡ ἐξῆς· τὸ Σλέσβιγ δὲν ἀνήκει εἰς
τὴν Γερμανικὴν Ὁμοσπονδίαν· καὶ ὁμοῦς ἀνέκαθεν
συνδέεται μετὰ τοῦ Ὀλστεῖν διὰ πολιτικοῦ δεσμοῦ
ἰδιαιτέρου εἶδους, ὑπάγεται δηλαδὴ εἰς τὸν αὐτὸν
νόμον τῆς διαδοχῆς. Οἱ ἡγεμόνες, τῶν ὁποίων ἐξέ-
πνευσεν ἡ δυναστεία μετὰ τοῦ τελευταίου βασιλέως
τῆς Δανίας, ἦσαν δοῦκες τοῦ Σλέσβιγ καὶ Ὀλστεῖν
πρὶν ἢ ἀναβῶσιν εἰς τὸν θρόνον τῆς Δανίας· ἐκλι-
πούσης ὁμοῦς, ἡ μὲν κυρίως Δανία ἐδύνατο νὰ πε-
ριέλθῃ εἰς χεῖρας ἑνὸς ἡγεμόνος, τὸ δὲ Σλέσβιγ καὶ
τὸ Ὀλστεῖν, καὶ τὰ δύο ὁμοῦ, εἰς χεῖρας ἐτέρου. Ἐκ
τοῦ ἀρχαίου τούτου δεσμοῦ, τοῦ συνδέοντος τὰ δύο
δουκᾶτα, ἐγεννήθησαν φυσικῶς τῷ λόγῳ σχέσεις περὶ
τε τὴν διοίκησιν καὶ τοὺς θεσμοὺς, κοινὰί πρὸς
ἀμφοτέρω. Πλὴν δὲ τούτου, τὸ πρὸς τὸ Ὀλστεῖν

μεσημβρινὸν μέρος τοῦ Σλέσβιγ, κατοικεῖται ὑπὸ λαοῦ ἀνήκοντος εἰς τὴν γερμανικὴν φυλὴν, καὶ ταύτης ὁμιλοῦντος τὴν γλῶσσον. Ἐνεκὰ τούτου περιεπλέκετο τὸ ζήτημα ἐὰν τὸ Ὀλστεῖν ἐπρεπεῖν ἢ οὐ νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὸ σύνταγμα τῆς Δανίας. Εἰς ὅποιονδήποτε δὲ σύστημα ὑπεβάλλετο τὸ ἐν τῶν δυνάττων, ἐπρεπεῖν ἐξ ἀνάγκης νὰ ὑποβληθῇ καὶ τὸ ἔτερον. Ἐὰν ἡ Δανία, ὑπ' ὅψιν ἔχουσα τὴν δικακεκριμένην θέσιν τοῦ Ὀλστεῖν ὡς μέλους τῆς Γερμανικῆς Ὁμοσπονδίας, ἄρinen αὐτὸ ἐκτὸς τοῦ συντάγματος καὶ τῆς κυβερνήσεως τῆς Δανίας, ἀμέσως τὸ Ὀλστεῖν ἤθελεν ἀπαιτῆσαι ὥστε καὶ τὸ Σλέσβιγ, καθὼ ἡνωμένον αὐτῷ οὐχὶ διὰ τοῦ γερμανικοῦ δεσμοῦ, ἀλλὰ διὰ τοῦ δεσμοῦ τοῦ νόμου τῆς διαδοχῆς καὶ τῶν ἀρχαίων κοινωνικῶν θεσμῶν, νὰ μὴ χωρισθῇ ἀπ' αὐτοῦ ὅπως ἐνωθῇ μετὰ τῆς Δανίας. Καὶ ὅμως, ἐπειδὴ τὸ Σλέσβιγ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν Γερμανικὴν Ὁμοσπονδίαν, ἐπειδὴ οὐδεμίαν ἔχει ὑποχρέωσιν πρὸς τὴν Γερμανίαν, ἡ δανικὴ κυβερνήσις οὔτε ἤθελεν οὔτε ἐδύνάτο ν' ἀφήσῃ τὸ Σλέσβιγ ὑπαγόμενον εἰς σύστημα διοικήσεως καὶ θεσμῶν χωριστὸν τοῦ τῆς μοναρχίας. Ἀλλ' ἐν τούτῳ ἐγένετο, ἐπρεπεῖν ἐξ ἀνάγκης νὰ συμπεριληφθῇ καὶ τὸ Ὀλστεῖν. Τούτου δοθέντος τὸ ζήτημα περιεπλέκετο ἔτι μᾶλλον, καὶ ἀνεφύοντο ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τρεχύτεραι δυσκολίαι· διότι ἐπρεπεῖν νὰ ὁρισθῇ ἡ θέσις, ἥν τινα ἐκάτερον τῶν δυνάττων ἤθελε καταλάβει ἐντὸς τοῦ δανικοῦ πολιτεύματος, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ψήφων ὅστις ἔμελλε ν' ἀποδοθῇ εἰς τοὺς ἐν τῇ βουλῇ ἀντιπροσώπους αὐτῶν. Εἰς ταῦτα περιστρέφονται ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν αἱ μεταξὺ τῆς ἐν Κοπενάγῃ αὐτῆς καὶ τῶν πατριωτῶν τοῦ Ὀλστεῖν ἐριδες, ἡ μᾶλλον μεταξὺ τῆς Δανίας καὶ τῆς Γερμανικῆς Διαιτίης, ἐνεργούσης ἐν ὀνόματι τοῦ Ὀλστεῖν, καὶ χορηγούσης εἰς τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν τὴν συνδρομὴν τῶν ἐρεθισμῶν καὶ τῆς δυνάμεως τῆς Γερμανίας. Ἀπὸ ἀντιφάσεως εἰς ἀντίφασιν καὶ ἀπὸ ἀπαιτήσεως εἰς ἀπαίτησιν, ἡ Γερμανικὴ Δίαιτα κατήντησε διὰ περιενοημένης διζλεκτικῆς εἰς τὸ νὰ θέλῃ νὰ ὑπαγορεύσῃ εἰς τὴν Δανίαν τοὺς ὅρους τοῦ συντάγματος αὐτῆς, καὶ ἀναχωροῦσα ἀπὸ τοῦ Ὀλστεῖν ἐξέτεινε τὴν ἐπέμβασιν μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν κόλπων τῆς δανικῆς κυβερνήσεως. Ταῦτα πάντα ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν κατὰ νοῦν, ὅπως ἐννοήσωμεν τὴν σειρὰν τῶν γερμανικῶν ἀξιώσεων, καὶ τὸν ἐρεθισμὸν τινὰ αἱ ὑπερβολικαὶ αὗται ἀξιώσεις γεννῶσι μεταξὺ τοῦ δανικοῦ λαοῦ καὶ πάσης τῆς σκανδιναβικῆς φυλῆς.

»Πρόδηλον λοιπὸν ὅτι ἡ κυρία δυσκολία κεῖται ἐν τῷ ζητήματι τῆς διαδοχῆς. Ἐὰν τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν ἀνεφύετο, εἰάν δὲν ἦτο φόβος μήπως ἔνεκκα τῆς ἐξαλείψεως τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, τὰ δυνάμει τοῦ Σλέσβιγ καὶ τοῦ Ὀλστεῖν χωρισθέντα

ἀπὸ τῆς Δανίας περιέλθωσι καὶ τὰ δύο ὅμοι εἰς ἄλλον διάδοχον, φανερόν ὅτι ἡ δανυγερμανικὴ διαφορά δὲν ἤθελε καταντῆσαι τόσῳ σπουδαίᾳ. Καὶ ἐπειδὴ ἡ Γερμανία δὲν ἔχει δικαίωμα ἐπὶ τοῦ Σλέσβιγ, ὁ βασιλεὺς τῆς Δανίας κύριος τοῦ δουκάτου τούτου, ἤθελε συμπαραλάβει πολιτικῶς αὐτὸ ἐν τῇ δανικῇ μοναρχίᾳ, ἡ δὲ Δίαιτα ἤθελε περιορισθῇ εἰς τὴν ἐν τῷ Ὀλστεῖν μόνῳ ἐνέργειαν αὐτῆς.

»Ἐπειδὴ δὲ ἦτο βέβαιον ὅτι ἀποθνήσκοντος ἄνευ τέκνων τοῦ Φρειδερίκου Ζ', ἤθελον γεννηθῇ διαίρεσεις καὶ ἐριδες ἱκαναὶ νὰ ἐπιφέρωσι τὴν διαμέλισιν τῆς δανικῆς μοναρχίας, αἱ μεγάλαι εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις ἠθέλησαν νὰ προλάβωσιν αὐτάς, πρὸ ὀρθαλμῶν ἔχουσαι ἰδίως τὸ πολιτικὸν καὶ γενικὸν μέρος τοῦ ζητήματος. Ἀκεραιότης τῆς σημερινῆς χώρας τῆς δανικῆς μοναρχίας, ἰδοὺ τὸ εὐρωπαϊκὸν συμφέρον. Ἀδιάφορον ἐὰν ἡ χώρα αὕτη προέκυψεν ἐκ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ περὶ διαδοχῆς νόμου, ἔνεκκα τοῦ ὅποιου συνηνώθησκον φυλακί ὁμιλοῦσαι διαφόρους γλώσσας· τὸ ἐνδιαφέρον ἦτο ὅτι ἡ ἀκεραιότης αὕτη καθιερώθη ὑπὸ μακροῦ χρόνου, ὅτι δι' αὐτῆς ἐδόθησαν αἱ κλειδὲς τῆς Βαλτικῆς εἰς τὰς χεῖρας δυνάμεως μετρίως μὲν ἰσχυρᾶς καὶ διὰ τοῦτο ἀνικάνου νὰ μεταχειρισθῇ περιφιλανθρώπως καὶ τυραννικῶς τὸ προνόμιον αὐτῆς, οὐχὶ δὲ καὶ τοσοῦτον ἀσθενοῦς ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ὑπερκαπίσῃ ἐν ἀνάγκῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν οὐδετερότητα αὐτῆς. Τοιαύτη τις κατὰστασις εἶναι ἄρα ἐπωφελὴς εἰς τὴν Εὐρώπην. Τὸ εὐρωπαϊκὸν τοῦτο συμφέρον λαβοῦσαι ὑπ' ὅψιν αἱ μεγάλαι δυνάμεις, παρεδέχθησαν ὁμοφώνως τὴν συνθήκην τοῦ 1852 ἔτους, δι' ἧς ἐκκανονίσθησαν τὰ περὶ τῆς διαδοχῆς τῆς Δανίας, ἀφιλοκερδῶς μὲν πρὸς τὰς δυνάμεις, συντηρητικῶς δὲ πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ φιλελευθέρως πρὸς τὴν Δανίαν. Κατωρθώθη δὲ τοῦτο γενομένων παραχωρήσεων ὑπὲρ τοῦ ἐνεστώτος βασιλέως· ὁ μὲν αὐτοκρατορικὸς οἶκος τῆς Ρωσίας, ὅστις εἶχε δικαίωμα ν' ἀπαιτήσῃ τὸ μέρος τοῦ Ὀλστεῖν ἐφ' οὗ κεῖται ὁ λιμὴν Χιλονίου (1), παρητήθη τῶν ἀξιώσεων αὐτοῦ, οἱ δὲ γερμανοὶ ἡγεμόνες παρητήθησαν καὶ αὐτοὶ τῶν ἰδίων δικαιωμάτων ἐπὶ τῆς διαδοχῆς, καὶ ὁ δούξ τοῦ Λύγουσταμβούργου ἐπώλησε τὰ ἴδια δικαιώματα ἀντὶ χρημάτων. Ἡ συνδρομὴ αὕτη, ἔργον προνοίας καὶ φρονήσεως, ὑπεγράφη ὑπὸ τῶν δύο μεγάλων γερμανικῶν δυνάμεων, καὶ ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ πολλῶν δευτερευόντων κρατῶν τῆς Γερμανίας· λυπηρὸν δὲ ὅτι δὲν ὑπεβλήθη συγχρόνως καὶ εἰς τὴν Δίαιταν. Ἐροδότησαν ἄρα ἀντίστασιν ἢ ἀναβολὴν; Ὅπωςδὴποτε, εὐκολώτερον

(1) Kiel, πρωτεύουσα τοῦ Ὀλστεῖν, ἡς τινος ἡ λιμὴν εἶναι ἐκ τῶν ἀξιολογωτέρων καὶ ἐμπορικωτέρων τῆς Βαλτικῆς. Ἐχει δὲ περὶ τὰς 45,000 κατοίκων, πανεπιστήμιον, βιβλιοθήκην, ἀστεροσκοπεῖον καὶ ἄλλα καταστήματα. Σ. Π.

ἤθελον ἐπιτύχει τὴν συγκατάθεσιν αὐτῆς τὸ 1852 ἔτος ὅτε ἡ ἐπιβρόχῃ τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Πρωσίας, αἵτινες, εἶχον πρὸ πολλοῦ συνυπογράψει τὴν συνθήκην, καὶ ἡ σύμπραξις τῶν ἄλλων γερμανικῶν αὐτῶν, ἤθελον εὐκόλως νικήσει τὰς ἀντιστάσεις, αἷ δὲν ἀνέφλεγε τότε ἡ θερμότης τῆς κοινῆς γνώμης.

» Μήπως ἐθεώρησαν περιττὴν τὴν ἐπιδοκιμασίαν τῆς Δικαίτης, ἡ μήπως ἐπίτηδες ἀπέκλεισαν αὐτὴν, διότι τότε ἐπεκράτει ἐν Εὐρώπῃ ἡ ἐπιθυμία ν' ἀπομακρύνεται ὅσον τὸ δυνατόν ἀπὸ τῆς συζήτησεως τῶν εὐρωπαϊκῶν ζητημάτων; Οὕτω πως πράξασαι αἱ δυνάμεις, ἐστέρησαν ἑαυτὰς πολυτίμου συνδρομῆς, προσέβαλον τὴν γερμανικὴν φιλαυτίαν, παρέσχον ἀκουσίως εἰς τὴν Δίκαιτὴν τὴν πρόφασιν νὰ μὴ παρεχθῇ τὰ περὶ τῆς διαδοχῆς ἀποφασισθέντα καὶ νὰ ὑπερρεθισθῇ ἡ κοινὴ γνώμη τῆς Γερμανίας, ἥτις ἀξιοῖ σήμερον νὰ χωρισθῶσιν ὀριστικῶς τὰ δύο δουκάτα ἀπὸ τῆς δανικῆς μοναρχίας καὶ ν' ἀποδοθῶσιν εἰς τὸν δούκα τοῦ Αὐγούστεμβούργου ὡς πρὸς νόμιμον κληρονόμον.

» Ὁ κίνδυνος προέρχεται ἐκ τοῦ μεγάλου ἐρεθισμοῦ τῆς γερμανικῆς φιλοπατρίας, ἐπὶ πολὺ προσβληθείσης ἕνεκα τῆς κακῆς διοργανώσεως τῆς Γερμανικῆς Ὁμοσπονδίας, καὶ τῆς ἀδυναμίας, εἰς ἣν ἡ διαίρεσις αὐτὴ καταδικάζει αὐτὴν ὡς πρὸς τὴν συζήτησιν καὶ τὴν λύσιν τῶν εὐρωπαϊκῶν ζητημάτων. Διπλόμεθα μὲν διὰ τὴν κακὴν πορείαν τῆς Γερμανίας ὡς πρὸς τὸ δανικὸν ζήτημα· ἀλλ' εἶναι ἄδικον, εἶναι μάλιστα ἐπικίνδυνον νὰ μὴ ὁμολογήσωμεν τὰς δικαίας αξιώσεις τῆς γερμανικῆς φιλοπατρίας. Ἡ Γερμανία, ὡς ἔθνος, δὲν ἔχει εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ διαβούλια τὴν ἀπαιτουμένην θέσιν καὶ ἐπιβρόχην. Ἡ Γερμανία ἔχει πεντήκοντα ἑκατομμύρια λαοῦ, καὶ λαοῦ ἐκ τοῦ πλέον πεφωτισμένου καὶ ἐργατικοῦ τῆς Εὐρώπης· οὐδεὶς λαὸς ὑπερτερεῖ αὐτὸν κατὰ τὰς ἐπιστήμας, τὴν φιλοσοφίαν, ἐνὶ λόγῳ τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν· ἡ περὶ τὰς ὑποθέσεις ἐμπειρία καὶ ἐνέργεια αὐτοῦ εἶναι ἀναμφισβήτητοι· ἔχει ἑκτακτον δύνάμιν μεταδοτικὴν, καὶ τοσοῦτος εἶναι ὁ πληθυσμὸς αὐτοῦ ὥστε στέλλει ἀποίκους καὶ σκαπανεῖς πολιτισμοῦ εἰς τὰς ἄκρας τοῦ κόσμου. Ἐπὶ τῶν μεγάλων πολιτικῶν ἀγώνων τοῦ αἰῶνος τούτου, ὅσας δὲν διεχειρίσθησαν αὐτὴν ὡς μηχανὴν χεῖρες καθημαζευμένων κυβερνήσεων, ὅσας ἀνηγέροθι ὡς λαὸς, ἐνήργησεν ἐνέργειαν κρίσιμον. Καὶ ὅμως τοιαῦτα ἔχουσα προσόντα καὶ δικαιώματα ὅπως μετὰσχῃ ἐξ ἴσου μετὰ τῶν ἄλλων μεγάλων δυνάμεων τῶν περὶ τῆς διεθνούς πολιτικῆς διασκέψεων, παραγκωνίζεται. Τὴν θέσιν τῆς Γερμανίας ἔλαβον αἱ δύο δυνάμεις τῆς Ὁμοσπονδίας, ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Πρωσία, αἵτινες οὐ μόνον ἀντιπροσωπεύουσιν αὐτὴν ἀτελῶς, ἀλλὰ καὶ ὡς ἔχουσαι κτήσεις ἀξιο-

λογωτάτας μὴ γερμανικάς, περὶ πολλοῦ ποιοῦνται ἄλλα συμφέροντα πλὴν τῶν γερμανικῶν, ἅτινα, συγκρουόμενα σχεδὸν πάντοτε, ἡ δικαιοῦσι καὶ οὐδετεροῦσι τὴν Γερμανίαν δι' αἰωνίων ἀντιζηλιῶν, ἡ κατεξουσιάζουσιν αὐτῆς κατὰ τὰς σπανίας περιστάσεις καθ' αἷς συμφωνοῦσι. Τοιαύτη ψευδὴς καὶ ἐλαττωματικὴ εἶναι ἡ θέσις τῆς Γερμανίας, καὶ ἐξ αὐτῆς προέρχεται ἡ σπαράττουσα τὸν τόπον καχεξία· ἐξ αὐτῆς αἱ προσπάθειαι περὶ διοργανώσεως καταλληλοτέρης ἀντιπροσωπείας ἅμα δὲ καὶ πλείονος ἐνότητος περὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς Ὁμοσπονδίας· ἐξ αὐτῆς ἡ ὑπὲρ τοῦ National Verein (1) ἐνέργεια, ἥτις τοσοῦτον πύξησεν ἐντὸς τινῶν ἐτῶν ἐξ αὐτῆς τὸ πρόσφατον ἐπίσημον στρατήγημα τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας, ὅστις ἤνοιξε μὲν τὰς ἀγκάλας εἰς τοὺς γερμανικοὺς πόθους, δὲν περιεπτόχθη ὅμως ἐγκαρδίως αὐτούς. Ἡ πρώτη ἀφορμὴ ἥτις δίδεται εἰς τὴν ἐκρηξίν τῆς ἀδημονίας καὶ τῆς ἀνησυχου φιλοδοξίας τῆς φιλοπατρίας τῶν Γερμανῶν, εἶναι ἡ τοῦ Σλέσβιγ καὶ Ὀλστεῖν. Ἐν τῷ ζήτηματι τούτῳ περιλαμβάνεται συμφέρον ἐθνουσιασμοῦ, συμφέρον γερμανικῆς φιλαυτίας καὶ συμφέρον αὐξήσεως τῆς δυνάμεως τῆς Ὁμοσπονδίας, καθόσον πρόκειται νὰ περιέλθῃ εἰς αὐτὴν ὁ λιμὴν τοῦ Χιλονίου. Τόσω δὲ μᾶλλον ἐμμένουσιν οἱ Γερμανοὶ σήμερον εἰς τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν, ὅσον εἰς τὸ ζήτημα τῆς ὁμοσπονδικῆς δικαιοδοσίας προστίθεται καὶ τὸ τῆς διαδοχῆς· διότι χάρις εἰς τοῦτο ἔχουσι νόμιμον τίτλον ἐφ' οὗ νὰ στηρίζωσι τὰς κατὰ τῆς Δανίας αἰτιάσεις. Ἐὰν ἡ Δανία ἐπιμένῃ εἰς τὴν διαίρεσιν τῶν δύο δουκάτων καὶ τὴν παράληψιν τοῦ Σλέσβιγ εἰς τὸ σύνταγμα τῆς μοναρχίας, ἀπειλοῦσιν ὅτι δὲν θέλουσιν ἀναγνωρίσει τὴν ἐν Λονδίνῳ συνθήκην, καὶ ὅτι θέλουσι χωρίσει διὰ παντὸς τὰ δύο δουκάτα ἀπὸ τῆς μοναρχίας, ὑποστηρίζοντες τὰς αξιώσεις τοῦ δούκα τοῦ Αὐγούστεμβούργου. Διὰ τούτου οἱ Γερμανοὶ ἐκδικοῦνται τὰς δυνάμεις, αἵτινες κατεφρόνησαν τὴν Δίκαιτὴν ὅτε συνετάχθη ἡ συνθήκη, τὰ δὲ δευτερεύοντα κράτη καταδεικνύουσιν εἰς τὴν Πρωσίαν καὶ τὴν Αὐστρίαν ὅτι μόνον τούτων ἡ συμφωνία εἰς πρᾶξιν εὐρωπαϊκὴν δὲν ἰσχύει νὰ προκαλέσῃ τῆς Γερμανίας τὴν συγκατάθεσιν. Ἐνὶ λόγῳ ἄπασι αἱ γερμανικαὶ μερίδες ἔχουσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον συμφέρον νὰ πράττωσι ταῦτα. Τὰ δευτερεύοντα κράτη, ἅτινα ἀπειλεῖ πρῶτα ἡ ἐνότης, ἀποκτῶσιν ἀπροσδόκητον δημοτικότητα γινόμενα ἐνθερμα ὄργανα τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος. Ἡ δὲ μερίς ἡ θέλουσα τὴν ἐνωσιν ἐλπίζει ὅτι ἐκ τῆς καταλαβούσης τὴν Γερμανίαν συγκινήσεως, θέλει προκύψει νέα διοργανώσις τῆς Ὁμοσπονδίας, εἴπερ ποτε συμπεπνηγμένη καὶ διὰ τοῦτο ἰσχυροτέρα. Ἡ μεσημβρινὴ καὶ ἡ βό-

(1) Ἐθνικῆς ἐνότητος.

ρητος Γερμανία, συνθήκως εἰς ἄκρον διηρημέναι, ἠνώθησαν ἕνεκα τούτου. Πάν ἄρα τὸ γινόμενον σήμερον ἐν Γερμανίᾳ διὰ τὰ δύο δουκάτα, ἔχει χαρακτηριστικὴν κρίσεως, ἥτις θέλει ἐπιφέρει συνεπείας ἀξιολόγους καὶ διεξοδικάς.

• Τὸ περιεργότερον δὲ πάντων εἶναι τὸ ἀνίσχυρον τῆς ἐν Λονδίνῳ συνθήκης. Καὶ ὅμως δὲν εἶναι αὕτη ἔργον ἀπλῆς φρονήσεως, ἀφιλοκερδείας καὶ τιμῆς, ἀλλὰ καὶ τέκνον ἐξ δυνάμεων, ὧν αἱ πέντε ἐκ τῶν πρώτων τῆς Εὐρώπης· ἐφαίνετο ἄρα περιβεβλημένη μέγιστον ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν κύρος. Κατὰ τὴν σημερινὴν ὅμως διαγωγὴν τῶν Γερμανῶν, φαίνεται ὅτι οὐδεμίαν ἔχει ἰσχύν, διότι οὐ μόνον δὲν ἐνθυμοῦνται, ἀλλὰ καὶ ἐτοιμαζονται νὰ καταπατήσωσιν αὐτήν. Πόθεν δὲ ἡ ἐνδεχομένη αὕτη ἀδυναμία τοῦ ἀνωτάτου κύρους τῆς Εὐρώπης; Ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πρὸς ἀλλήλας σχέσεων τῶν δυνάμεων αἵτινες υπέγραψαν τὴν συνθήκην· διότι τότε μόνον αἱ διπλωματικαὶ πράξεις ἔχουσιν ἀληθῆ ἰσχύν, ὅταν ἔχωσι καὶ ἐκτελεστικὴν ἐνέργειαν. Ὅσάκις συνθήκαι ἢ συνέδρια δὲν προστατεύονται ὑπὸ συμμαχίας δυνάμεων ἐχούσης τὴν θέλησιν νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν, καὶ αἱ συνθήκαι καὶ τὰ συνέδρια εἶναι μάταιαι ἐπιδείξεις. Τοιαῦται συνθήκαι, ἄνευ δηλαδὴ τοιαύτης συμμαχίας, εἶναι χάριτες ἄγραφος. Ἡ προσβολὴ τὴν ὁποίαν κινδυνεύει νὰ πάθῃ ἡ ἐν Λονδίνῳ συνθήκη, ἰδοὺ τί ἀπειλεῖ τὴν εὐρωπαϊκὴν τάξιν. Ἐπειδὴ συμμαχίαι δὲν ὑπάρχουσι πλέον, αἱ συνθήκαι κατήντησαν ἀνίσχυροι, δὲν προστατεύουσι πλέον τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ ἴσως ταχέως θέλομεν ἰδεῖ ἐὰν ἰσχύωσι νὰ προστατεύωσι καὶ τοὺς ἰσχυροὺς. Πρὸς τί λοιπὸν νὰ γίνωνται νέαι συνθήκαι καὶ νὰ συγκροτῶνται ἡγεμόνων συνέδρια, ὅταν αἱ ὑπάρχουσαι δὲν ἐκτελῶνται; Ἀλλ' ὅπωςδήποτε, ποῖα θέλει εἶναι ἡ ἐκβασίς τοῦ θανικοῦ ζητήματος; Τρεῖς λύσεις παρουσιάζονται, τῶν ὁποίων καὶ ἡ ἥττον βιαία εἶναι πλήρης δυσκολιῶν καὶ περιπλοκῶν. Ἐκεῖ ὅπου ἐφθασαν τὰ πράγματα, νομίζομεν ὅτι πώποτε ἡ Γερμανία δὲν θέλει ἐπιτρέψῃ νὰ χωρισθῶσι τὰ δύο δουκάτα διοικητικῶς. Τούτου δὲ δοθέντος ἀπαιτεῖται ἡ κατάργησις τοῦ συντάγματος τῆς 8 Νοεμβρίου 1863, δι' οὗ τὸ μὲν Σλέσβιγ ἠνώθη μετὰ τῆς δανικῆς μοναρχίας, τὸ δὲ Ὀλστειν ἔμεινε κεχωρισμένον. Κατὰ τρεῖς λοιπὸν διακρόρους τρόπους δύναται νὰ γίνῃ ἡ ἔνωσις τῶν δύο δουκάτων· ἢ νὰ ὑπαχθῶσιν ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὸ αὐτὸ σύνταγμα τῆς Δανίας, ἢ νὰ δοθῇ εἰς ἑκάτερον ἴδιον πολίτευμα, μένοντα ὅμως συνηνωμένα διὰ τοῦ προσωπικοῦ δεσμοῦ τοῦ ἡγεμόνος ὑπὸ τὸ δανικὸν σκῆπτρον, ἢ νὰ κοπῇ ὁ δεσμὸς οὗτος καὶ ἀποσπώμενα τῆς Δανίας νὰ κηρυχθῶσιν ἀνεξάρτητα ὑπὸ τὸν οἶκον τοῦ Αὐγουστεμβούργου. Ἡ Ἀγγλία, ὡς λέγεται, προτρέπει τὸν βασιλέα τῆς Δα-

νίας ν' ἀκυρώσῃ τὸ σύνταγμα τῆς 18 Νοεμβρίου, οὗτος δὲ, δεχθεὶς τὴν παραίτησιν τοῦ ὑπουργείου Hall, φαίνεται ὅτι ἀγωνίζεται νὰ ἐνεργήσῃ τὴν προτροπὴν. Τούτου δοθέντος, ἡ ἐκλογὴ τῆς Δανίας περιορίζεται μετὰ τῶν δύο ἀνωτέρω πρώτων ὁρῶν· ἀλλὰ καὶ πάλιν ὁ πρῶτος τούτων, ἥτοι ἡ ὑπαγωγὴ τῶν δουκάτων εἰς τὸ δανικὸν σύνταγμα, φαίνεται ἀνεφικτος, διότι ἐπὶ ἐνδεκα ἔτη δοκιμασθεῖσα τὴν μὲν Δανίαν κατεστάραξεν, ἀπῆρσεν δὲ εἰς τὴν Γερμανίαν· καὶ οὐχὶ ἄνευ λόγου, διότι ἡ Ὁμοσπονδία ἐπεμβαίνει ἀδιακώπως εἰς τὰ τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως τῆς Δανίας, ἢν τινα καὶ σπεύδει νὰ ἐκγερμανίσῃ παραλαμβάνουσα εἰς τὸν κύκλον τῶν γερμανικῶν συμφερόντων. Ἡ δὲ δευτέρα λύσις, καθ' ἣν τὰ δουκάτα μένουσι μὲν ὑπὸ τὸ αὐτὸ σκῆπτρον, ἔχουσιν ὅμως ἴδιον συνταγματικὴν ὑπαρξίν, θέλει μὲν εἶναι πλέον ἀπηλλαγμένη τῶν καθημερινῶν δυσκολιῶν, θέλει ὅμως ἐξασθενίσει τὴν Δανίαν πολιτικῶς καὶ ἠθικῶς· διότι τὸ μὲν γράμμα τῆς ἐν Λονδίνῳ συνθήκης μένει ἀκέραιον, παραβιάζεται ὅμως τὸ πνεῦμα, καθότι αἱ δυνάμεις ἐκήρυξαν « ὅτι συνομολογοῦσι διαρκῆ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀκεραιότητος τῆς δανικῆς μοναρχίας. » Καὶ ὅμως κατὰ τὰς συμβουλὰς τῆς ἀγγλικῆς διπλωματίας, ἡ Δανία πρέπει νὰ ἐκλέξῃ μίαν τῶν ὁδῶν τούτων· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ μείνωσι πισταὶ ἡ τε Πρωσία καὶ Αὐστρία εἰς τὸ γράμμα τῆς ἐν Λονδίνῳ συνθήκης, καὶ τοὶ ἀπειλοῦσι τὴν Δανίαν νὰ καταλάβωσι στρατιωτικῶς τὸ Σλέσβιγ. Ἐνῷ δὲ ὁ βασιλεὺς τῆς Δανίας ταλαντεύεται μετὰ τῶν διλημμάτων τούτου, αἱ πράξεις τῆς Ὁμοσπονδίας προσβάλλουσιν ἀμέσως τὴν ἐν Λονδίνῳ συνθήκην, καὶ λύουσι τὸ ζήτημα τῆς διαδοχῆς τῶν δουκάτων πρὸς βλάβην τοῦ βασιλέως Χριστιανοῦ· διότι αἱ μὲν πόλεις καὶ αἱ συνελεύσεις τοῦ δήμου ἀναγορεύουσι τὸν δοῦκα τοῦ Αὐγουστεμβούργου ἡγεμόνα τῶν δύο δουκάτων, οὗτος δὲ εἰσέρχεται εἰς Χιλόνιον καὶ σχεδιάζει τὴν κυβέρνησιν αὐτοῦ. Ἐὰν, παραγνωρίζομένης τῆς ἐν Λονδίνῳ συνθήκης, ὑπερσχύσῃ ἡ λύσις αὕτη εἴτε ἕνεκα τῶν ἐνεργειῶν τῆς Ὁμοσπονδίας, εἴτε ἀποποιουμένων τῶν Δανῶν νὰ ἐνδώσωσιν εἰς ὅρους προσβάλλοντας τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν τιμὴν, οὐ μόνον ὁ γενναῖος τῆς Δανίας λαὸς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἰσορροπία τῆς Ἄρκτου θέλει ζημιωθῇ, ἡ δὲ ἡγὼ τῆς ἀνατροπῆς ταύτης δὲν θέλει ἀργοπορήσῃ νὰ διαδοθῇ καὶ κατὰ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην. Ἐξασθενιζομένης τῆς Δανίας, προσβάλλεται πᾶσα ἡ σκανδιναυικὴ φυλὴ, ἥς τινος τὸ ἐθνικὸν καὶ πολιτικὸν φρόνημα ἀνεπτέρωθη ἐπ' ἐσχάτων. Ἐὰν ἡ Δανία ζητήσῃ νὰ ἀποκρούσῃ διὰ τῶν ὁπλῶν τὴν ἀρπαγὴν, ἡ Σουηδία δὲν θέλει μείνει ἀδιάφορος. Ἐὰν ἡ Σουηδία βοηθήσῃ στρατιωτικῶς τὴν Δανίαν, ἡ Πρωσία δὲν θέλει ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν κυβέρ-

νησιν τῆς Στοκόλμης νὰ φέρῃ τὴν χεῖρα εἰς τὰς κλεῖδας τῆς Βαλτικῆς. Ἀλλὰ τῆς Ῥωσίας ἐπεμβαινούσης, ἡ Ἀγγλία θέλει τάχα ἐμμεῖναι εἰς τὸ περισκεπτικὸν αὐτῆς σύστημα, καὶ ἡ Γαλλία θέλει ἐξακολουθήσει μεμφυμοιροῦσα καὶ ἀπρακτοῦσα ; »

ΑΠΟΔΗΜΗΤΟΥ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

(Συνέχ. Ἰδε πολλάκι. 323—331.)

Μεταχρὺ τῶν ἄλλων τῆς Αἰγύπτου μερῶν, ἃ τινὰ σκοπὸν καὶ ἐπιθυμίαν εἶχον νὰ περιηγηθῶ, ἀλλὰ τῶν ὁποίων τὴν ἐπίσκεψιν ἠναγκάσθην νὰ ἀναβάλω, ἔτρεπον ἐν τοῖς πρώτοις τὸν ἰσθμὸν τοῦ Σουέζ, οὐχὶ κυρίως διὰ τὸ μεγαλεπήβολον, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐκπολιτιστικόν, τὸ φιλόανθρωπον τοῦ ἐπιχειρήματος τῆς διωρυγῆς· διότι ἡ συνένωσις τῶν δύο θαλάσσων δὲν θέλει χρησιμεύσει ὡς ἀπλοῦς ἐμπορευμάτων καὶ πλοίων ὁχέτης, ἀλλ' ὡς εὐρεῖά τις ἐστία, εἰς ἣν εἰσρέων διὰ συνοικισμῶν ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς, θέλει διαδοθῇ καὶ ἄπασαν τὴν Ἀφρικὴν καὶ πέραν αὐτῆς. Ναὶ μὲν ὁ τύπος, ὁ τηλέγραφος καὶ ὁ ἀτμός διασκορπίζουσι σήμερον ἐν ἀκρεῖ τὰς ἰδέας· ἀλλὰ τίς ποτε ἀμφισβητεῖ ὅτι ἡ δύναμις τῆς ἐπιμιξίας ὑπάρχει πάσης ἄλλης δραστηκωτέρας, καὶ ὅτι οὐδὲν, οὔτε ἀτμός, οὔτε τηλέγραφος, οὔτε τύπος, ἰσχύει νὰ κατωρθώσῃ ὅ,τι κατωρθοῦσιν ἡ συμβίωσις καὶ ἡ πικρυβὴ διαφόρων φυλῶν; Μανθάνομεν καὶ μιμούμεθα ταχύτερον καὶ εὐκολώτερον ὅ,τι ἀμέσως βλέπομεν καὶ ἀκούομεν. Ἐστὼ δὲ εἰς παράδειγμα αὐτῇ ἡ Ἀλεξάνδρεια, οὐ μόνον ἡ ἀρχαία, ἣν ἐλάμπρυναν καὶ ἐμεγάλυναν οἱ ξένοι, ἀλλὰ καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς, ὅπου οἱ ἀτίθασσοι Αἰγύπτιοι, οὐδὲ τὴν ὄψιν ἀλλοτρίου ἐνδύματος ἀνείχοντο πρό τινων ἐτῶν, τῶν ὁποίων ὁμοῦ τὰ ἦθη ἐξημέρωσαν οἱ ἐξώθεν ἐλθόντες.

Πρὸς τοὺς ἐπιπολαίως κρίνοντας τὰ τῶν ἐθνῶν, ἡ τοῦ ἐκ συστήματος χλευάζοντος πάσαν ἐπίδοσιν γινομένην ὑπὸ λαῶν πολεμίων, ἀναξία λόγου φαίνεται ἡ πρόοδος αὐτῇ· ἀλλ' ὅστις ἐγένετο, καθὼς ἐγὼ, μάρτυς τῶν δημεύσεων, τῶν βασάνων καὶ τῶν φόρων, δι' ὧν χθὲς ἔτι ἐκυβερνᾶτο τὸ κράτος τῶν Ὀθωμανῶν, ἐξίσταται τῶν πῶς αἵματόφυρτον διοικητικὸν οἰκοδόμημα, ὑπὸ μακροῦ χρόνου καθιερωμένον καὶ ὑπὸ ἀκράτου θεοβλαθείας στηριζόμενον, κατέρρευσεν διαμιᾶς. Εἰς τί δὲ πρέπει ν' ἀποδώσωμεν τὴν τοιούτην ἀλλοίωσιν ἢ εἰς τὸν ἐλληνικὸν ἀγῶνα, τὸν δόντα τῇ Τουρκίᾳ γείτονας βδελυσσομένους τοὺς θηριώδεις ἐκείνους θεσμούς, καὶ εἰς τὸ πλῆθος τῶν ξένων οἵτινες κατέκλυσαν ἕκτοτε αὐτήν ;

Τοιαύτη τῆς ἐπιμιξίας ἡ ἀναπόδραστος ἐπιβροχή· ὅποια δὲ θέλει ἀποδοθῇ εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου ἀπὸ

τοῦ νῦν ἔτι, πρὸ τῆς ἀποπερατώσεως τῆς διωρυγῆς, χιλιάδες ξένων μετώκησαν ἐκεῖ· οἱ Γάλλοι ἀνήγειραν ἤδη ἐν Τιμασάχ, παρὰ τὰς ὄχθας τῆς διωρυγῆς, τὴν Ἰσμαῖλόπολιν· καὶ ἐπειδὴ πλῆθη Ἑλλήνων συρρέουσιν αὐτόθι καὶ εἰς Σαΐτην, ὠκοδόμησαν δύο ἐκκλησίας, ἐν αἷς ἱεουργοῦσι τρεῖς ὀρθόδοξοι ἱερεῖς, ἀνὰ 225 φράγκα τὴν μῆνα λαμβάνοντες παρὰ τῶν Γάλλων.

Ὅ,τι τοιοῦτό τι προσεδύκων καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐκ τῆς συνενώσεως τῶν δύο θαλάσσων, εἰκάζομεν ἐκ τῆς ἐπιμονῆς μεθ' ἧς πολλάκις ἐπανέλαβον τὴν τομὴν. Κατὰ τὴν Στράβωνα « ἐτμήθη ἡ διώρυξ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ Σεσώστριος πρὸ τῶν Τρωϊκῶν, » ἢ ὑπὸ τοῦ Νεκῶ υἱοῦ τοῦ Ψαμμητίχου, καθ' Ἡρόδοτον. Ἐπειδὴ δὲ ἐκείνου μὲν ἐκλιπόντος τὸν βίον, ταύτου δὲ κωλυθέντος ὑπὸ τοῦ μαντείου, ὡς ὑπὲρ τῶν βαρβάρων ἐργαζομένου, « βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφίσι ὁμογλώσσους, » δὲν συνετελέσθη τὸ ἔργον, διεδέχθη αὐτὸ ὁ Δαρεῖος καὶ ἤγαγον εἰς πέρας οἱ Πτολεμαῖκοι βασιλεῖς. « Ἀπὸ δὲ τοῦ Πηλουσιακοῦ στόματος, λέγει Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, διώρυξ ἐστὶ χειροποίητος εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Ταύτην δ' ἐπεβάλετο πρῶτος κατασκευάζειν Νεκῶς ὁ Ψαμμητίχου· μετὰ τοῦτον Δαρεῖος ὁ Πέρσης· καὶ προκόψας τοῖς ἔργοις ἕως τινός, τὸ τελευταῖον εἶπεν αὐτὴν ἀσυντέλεστον. Ἐδιδάχθη γὰρ ἀπὸ τινων, ὅτι διορύξας τὸν ἰσθμὸν, αἴτιος ἔσται τοῦ κατακλυσθῆναι τὴν Αἴγυπτον· μεταωρατέραν γὰρ ἀπεδείκνυν ὑπάρχειν τῆς Αἰγύπτου τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Ὑστερον δὲ ὁ δεῦτερος Πτολεμαῖος συνετέλεισεν αὐτήν, καὶ κατὰ τὸν ἐπιχειρότατον τρόπον ἐμηχανήσατό τι φιλότεχνον διάφραγμα· τοῦτο δ' ἐξήνοιγεν ὅποτε βούλοιο διαπλεῦσαι, καὶ ταχέως πάλιν συνέκλειεν, εὐστόχως ἐκλαμβανομένης τῆς χρείας. Ὁ δὲ διὰ τῆς διωρυγῆς ταύτης ῥέων ποταμὸς, ὀνομάζεται μὲν ἀπὸ τοῦ κατασκευάσαντος Πτολεμαῖος, ἐπὶ δὲ τῆς ἐκβολῆς πόλιν ἔχει τὴν προσπγορευομένην Ἀρσινόην. »

Ἀλλὰ καὶ ἕτερον πλεονέκτημα προέκυψε, λέγει ὁ Στράβων, ἐκ τῆς τομῆς ταύτης. Τὸ ὕδωρ τῶν περὶ τὴν Ἀρσινόην λιμνῶν ἦτο ἁλμυρὸν· εἰσβαλόντος ὁμοῦς εἰς ταύτας τοῦ Νεῖλου « μετεβάλλοντο τῇ κράσει τοῦ ποταμοῦ· καὶ νῦν εἰσὶν εὐοφιοι, μεσταὶ δὲ καὶ τῶν λιμναίων ὀρνέων. » Διὰ τούτων τῶν πικρῶν λιμνῶν διαβαίνει καὶ σήμερον ἡ διώρυξ.

Ἐκ τῶν ἐλίγων τούτων μανθάνομεν πόσον ἄξιος ἐπιτελέσεως κατέστη ὁ ἰσθμὸς τοῦ Σουέζ· περιεργόταται ἄλλως τε αἱ ἐργασίαι τῆς τομῆς καὶ διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐργατῶν. Ὁ τῶν Ἀράβων ὑπερβαίνει καὶ τὰς δέκα μυριάδας, πλῆθος δὲ ξένων, Ἑλλήνων μάλιστα, συρρέει ἀδιακόπως ἐκεῖ. Ἐνῷ διέτριβον ἐν Αἰγύπτῳ, πλοῖον ἐλθὼν ἐκ Θήρας ἐκόμισεν ἐργάτας περὶ τοὺς τριακοσίους. Ἄξιον δέ μοι φαίνεται ση-